

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Inzenden scores

Uiterlijk 30 mei de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school op de daartoe verstrekte optisch leesbare formulieren naar de Citogroep zenden.

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.

3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 punten, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een opgave maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en tenzij in het antwoordmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het antwoordmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Voor deze toets kunnen maximaal 58 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).

Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Vakspecifieke regel

Voor het vak Economie 1,2 (nieuwe stijl) en economie (oude stijl) HAVO is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het hele examen.

4 Antwoordmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

Maximumscore 2

- 1 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{106}{117,5} \times 13 \text{ euro} = 11,73 \text{ euro}$$

Maximumscore 2

- 2 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat de vraag naar kappersdiensten door de prijsdaling toeneemt waardoor de omzet en inkomens van kappers in het officiële circuit stijgen en de daaruit voortvloeiende belastingbetalingen toenemen.
  - Een antwoord waaruit blijkt dat het zwarte circuit minder aantrekkelijk wordt en daardoor in omvang afneemt, zodat er BTW wordt betaald over productie die voor die tijd in het zwarte circuit plaatsvond.

Opgave 2

Maximumscore 2

- 3 op de avondspits
Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
Een verklaring waaruit blijkt dat het verkeer in de ochtendspits minder prijsgevoelig is waardoor bij het instellen van een heffing / een prijsverhoging het aantal autoritten minder daalt dan in de avondspits.

Maximumscore 2

- 4 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
 $16.000 + 15.000 = 31.000$

Maximumscore 3

- 5 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Het aantal dagen per jaar dat er files worden verwacht, bedraagt na het invoeren van de heffing maximaal $200 - (90\% \text{ van } 200) = 20$.
Het aantal autoritten bedraagt dan maximaal 13.000.
De heffing per autorit bedraagt dan € 4.

Opmerking

Indien bij vraag 4 lijn A aan de ochtendspits is gekoppeld en hierdoor op juiste wijze € 2 als antwoord is afgeleid, dit antwoord goed rekenen.

Maximumscore 2

- 6 Anneke
Een voorbeeld van een juiste toelichting is:
Een toelichting waaruit blijkt dat door toename van het openbaar vervoer het aantal autoritten in de spits afneemt.

Antwoorden	Deel- scores
------------	-----------------

Opgave 3

Maximumscore 2

- 7 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat een toename van het aantal onvervulde vacatures de kans op een baan vergroot waardoor jongeren eerder dan in het verleden toetreden tot de arbeidsmarkt.

Maximumscore 2

- 8 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $124.000 + (225.000 - 204.000) = 145.000$

Maximumscore 2

- 9 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
Beroepsbevolking leeftijdscategorie 16–24 jaar in 1998: $\frac{100}{4,8} \times 40.000 = 833.333$
Beroepsbevolking leeftijdscategorie 16–24 jaar in 1999: $\frac{100}{3,9} \times 33.000 = 846.154$
De toename bedraagt $846.154 - 833.333 = 12.821$

Opgave 4

Maximumscore 6

10 ☐	Te beoordelen aspect	Noteer 0, 1 of 2 punten: 0 indien (vrijwel) geheel fout 2 indien (vrijwel) geheel goed 1 bij twijfel
	a De invloed op de frictiewerkloosheid is correct uitgewerkt. Te denken valt aan afname van de benodigde tijd om na een opleiding een geschikte baan te vinden doordat scholieren werkervaring opgedaan hebben.	
	b Het multipliereffect van stijgende bestedingen van scholieren is correct uitgewerkt. Te denken valt aan toename van de productie, waardoor het inkomen toeneemt en extra groei van productie en inkomen ontstaat doordat extra bestedingen worden opgeroepen.	
	Het gekozen aspect past bij het voorafgaande betoog en is correct uitgewerkt. Te denken valt aan: bij 1: de besparing op uitgaven in het kader van de kinderbijslag (AKW) van jongeren waarvan de verdiensten een bepaalde grens te boven gaan. bij 2: verbetering van de capaciteiten van scholieren doordat er werkervaring is opgedaan. bij 3: de naar verhouding grote bereidheid van scholieren om op onregelmatige tijden te werken.	
	Indien het gebruikte aantal woorden te veel afwijkt en / of het betoog geen goed doorlopend verhaal is.	-1
	Totaal aantal punten	

Antwoorden	Deel- scores
------------	-----------------

Opgave 5**Maximumscore 2**

- 11 informele economie

Een voorbeeld van een juiste toelichting is:

Een toelichting waaruit blijkt dat (er over dit ruilverkeer geen belasting wordt afgedragen zodat geconcludeerd kan worden dat) het om niet-officieel geregistreeerde productie gaat.

Maximumscore 2

- 12 Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- Een antwoord waaruit blijkt dat het om de belasting over de toegevoegde waarde (BTW) gaat.
- Een antwoord waaruit blijkt dat het om accijns gaat.
- Een antwoord waaruit blijkt dat het om winstbelasting gaat.
- Een antwoord waaruit blijkt dat het om vennootschapsbelasting gaat.

Maximumscore 2

- 13 Uit het antwoord moet blijken dat de ruileenheid geen algemeen aanvaard ruilmiddel is.

Maximumscore 2

- 14 twee van de volgende:

- Een antwoord waaruit blijkt dat de ruileenheid binnen een LETS als rekenmiddel fungeert, omdat de prijs van de verhandelde goederen en diensten in deze ruileenheid wordt uitgedrukt.
- Een antwoord waaruit blijkt dat de ruileenheid binnen een LETS als ruilmiddel fungeert, omdat de verhandelde goederen en diensten met deze ruileenheid worden betaald.
- Een antwoord waaruit blijkt dat de ruileenheid binnen een LETS als spaarmiddel fungeert, omdat door het aanhouden van een positief saldo op de rekening bestedingen kunnen worden uitgesteld.

Opgave 6**Maximumscore 2**

- 15 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $341,9 \times 0,803 - 279,2 \times 0,827 = 43,6473$ miljard euro

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 2

- 16 Een voorbeeld van een juiste berekening is:
 $0,76 \times 6.235.000 = 4.738.600$ inactieven

Maximumscore 2

- 17 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de stijging van het brutoloon tussen 1993 en 1996 kleiner is dan de stijging van het prijspeil in die periode.

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 18 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Statistiek 1
Een toelichting waaruit blijkt dat de werkloze beroepsbevolking is gedaald waardoor bestaande vacatures moeilijker te vervullen zijn / het aantal vacatures is gestegen waardoor moeilijker aan de vraag op de arbeidsmarkt kan worden voldaan.
  - Statistiek 2
Een toelichting waaruit blijkt dat de brutoloonstijging (vanaf 1995) groeit waaruit het schaarser worden van arbeid kan blijken.
  - Statistiek 3
Een toelichting waaruit blijkt dat de i/a-ratio is gedaald, zodat er naar verhouding minder inactieven zijn waardoor vacatures moeilijker te vervullen zijn.

Maximumscore 3

- 19 Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om het aantal inactieven in 1997 (4.790.000), het nationaal inkomen in 1997 (321.100.000.000) en de uitgaven voor sociale uitkeringen als percentage van het nationale inkomen in 1997 (14,9%).

Opgave 7**Maximumscore 2**

- 20 Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om de zin waarin staat dat de AKW uit de algemene middelen wordt betaald.

Maximumscore 2

- 21 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{3.000.000.000}{1.850.000} = 1.621,62 \text{ euro}$$

Maximumscore 2

- 22 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$1.850.000 - 200.000 = 1.650.000$$

Opgave 8**Maximumscore 3**

- 23 het saldo verbetert
 Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
 Een verklaring waaruit blijkt dat dalende verkopen van bedrijven tot afname van de import kunnen leiden.

Maximumscore 2

- 24 de rente moet dalen
 Voorbeelden van een juiste verklaring zijn:
- Een verklaring waaruit blijkt dat geld lenen wordt aangemoedigd waardoor de investeringen stijgen / de consumptie stijgt.
  - Een verklaring waaruit blijkt dat het sparen wordt ontmoedigd waardoor de consumptie stijgt.

Maximumscore 3

- 25 de wisselkoers moet dalen
 Een voorbeeld van een juiste verklaring is:
 Een verklaring waaruit blijkt dat de concurrentiepositie van Groot-Brittannië verbetert, zodat de export stijgt / de import daalt, waardoor de bestedingen in Groot-Brittannië toenemen.

Einde